Pârvu Boerescu

ROM. *CREȚ* ŞI ALB. *KREC, KREÇE, KRECË* – O NOUĂ IPOTEZĂ ETIMOLOGICĂ

Omagiu domnului academician Marius Sala

1. Adjectivul ***creț***, ***creață***, cu varianta (reg.) *crăț*, *crață* „(despre păr, lână:) răsucit în inele sau în spirală, ondulat; (despre suprafețe:) încrețit, îndoit în cute, ridat, plisat etc.” este înregistrat în DEX, MDA şi DEXI cu mențiunea „etimologie necunoscută”. Păstrat numai în dialectul dacoromân, *creț* a fost înlocuit în aromână prin împrumuturile mai recente din neogreacă[1]: *căță̆ros* < *κατσαρός* şi *zgur* < *σγουρός*. Adj. ar. *crăță̆ros*, dat de G. Giuglea[2] ca echivalent al lui *creț*, este citat în *Dicționarul dialectului aromân* de T. Papahagi (p. 384, 365) fără a i se preciza înțelesul, cu o trimitere la adj. ar. *cârțânos* „trosnitor, zgomotos, viguros”.

1.1. În DA[3], acceptându-se ideea că etimologia lui *creț* continuă să fie necunoscută, sunt enumerate ipotezele lui O. Densusianu: ♦ lat. **c(i)rrĭcius* < *cirrus*[4] „buclă de păr, cârlionț”; S. Puşcariu[5], urmat de G. Pascu[6]: ♦ lat. **crĭcius* < **crĭcus* = gr. *κρίκος* „cerc, inel, brățară, buclă, cârlig (buclă a agrafei)” = lat. *cĭrcus* „cerc”, poate sub influența lui *crispus* „creț” – vezi şi A. Philippide[7]: posibil ♦ *krekion*, gr. *κρικίον* „ineluş, cerculeț”; G. Giuglea (1)[8]: adj. postverbal din *a (în)creți* < ♦ got. **kraitjan* (cf. gmc. **kraita* = germ. *Kreis* „cerc”); Giuglea (2)[9]: ♦ gr. *κρέξ, - κός* „meşă de păr pe frunte”. Vezi şi Giuglea (3): ♦ lat. **creptus (crĕpitus)* [„plesnitură”] (cf. sp. *crieta, grieta*, pg. *greta*, it. *cretto*, v. fr. *cretel*, toate cu înțelesul general: „crăpătură care se formează în mod natural pe pământ, pe piele”), cu „absorbirea” de către acest **creptus* a înțelesului lat. *crispus* „creț” şi cu evoluția fonetică *t* > *ț* din pl. **crepti* şi din verbul derivat **increptire*[10].

[1] Cf. T. Papahagi, DDA, p. 356, 1297; A.N. Caciuperi, *Dicționar român-aromân*, p. 99.
[2] DR, II, 1921–1922, p. 395.
[3] DA, t. I/2, fasc. 12, 1939, p. 905.
[4] În GS, I, 1923, p. 164. Ipoteza lui Densusianu pare să fi fost inspirată de vechea etimologie: it. *riccio* „creț” < lat. **cirrĭcius* < *cirrus* „buclă” (Ménage, *ap.* Diez, EWR, 1869, p. 349). Totuşi, lat. **c(i)rrĭcius* > doar rom. *crăț*, nu şi *creț* (cf. S. Puşcariu, v. nota 5).
[5] S. Puşcariu, *Recensii*, în DR, III, 1923, p. 843–844.
[6] ArR, X, p. 473, *ap.* I.I. Russu, ER, p. 298.
[7] VR, vol. XVI, 1910, p. 33, *ap.* I.I. Russu, ER, p. 298.
[8] DR, II, 1921–1922, p. 395; cf. Giuglea, CRR, 1983, p. 103–105.
[9] În DR, III, 1923, p. 625.
[10] În LL, II, 1943, p. 20–66, cf. Giuglea, CRR, 1983, p. 268–270.

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

1.2. Legătura etimologică cu lat. *crispus* „creț”, invocată începând cu *Lexiconul de la Buda* (p. 145), preluată apoi, parțial, de Laurian şi Massim (LM, I, p. 899), a fost acceptată de B.P. Hasdeu şi H. Schuchardt[11], de H. Tiktin (DRG, p. 437) şi de A. Scriban (DLR, p. 364), fără explicarea dificultăților fonetice.

1.3. Prin analogie cu unele dintre adjectivele terminate în *-éț*, *-eáță* (*glumeț, isteț, răzleț, semeț, zâmbăreț* etc.), originea slavă a lui *creț* a fost susținută de A. Cihac[12] şi A. Byhan[13]: din sb., bg. *krecav* (< sl.**krętъ-ĭc-avŭ)*, [recunoscut ulterior ca împrumut din română de T. Capidan, I.-A. Candrea etc.]; G. Weigand[14]: din *kretŭcŭ*, temă sl. *krętъ-ati*, *krę̨ti* „biegen, drehen” („a îndoi, a încovoia, a suci, a învârti”); Al. Ciorănescu (DER, nr. 2564): în legătură cu sl. *krŭčiti* „a răsuci”, cf. slov. *krèč*, ceh. *krč* „cârcel”, cf. pol. *kręty* „creț”; N. Raevschi, M. Gabinschi (SDEM, p. 210): comp. scr. *krecav* „creț, ondulat, dințat”, sloven. *krécati* „a întoarce”, *kréčati* „a îndrepta”, rus. [dial]. *кретать* „a suci” [= *крутить*], *крячем* „prin răsucire, sucind”, polon. *kręty* „sucit, în formă de spirală”.

1.4. S. Puşcariu (1923) a fost cel dintâi care a crezut că adj. *creț* ar putea proveni din substratul preroman: «fie că originea acestui cuvânt e latină sau autohtonă şi numai înrudită cu familia greco-latină de care am vorbit mai sus [lat. **crĭcius* < **crĭcus* = gr. *κρίκος*, lat. *circus*],... sigur este că el nu poate deriva din serbo-croatul *krecav* „creț”.»[15]

I.I. Russu[16] a reluat ideea originii autohtone, oscilând între cele două soluții oferite de fazele mai vechi posibile, **creciu* sau **cretiu*, prima dintre ele aparținând ipotetic bazei i.-e. **kerk-, *krek-*, rad. i.-e. **ker-, *(s)ker-* „a încovoia, întoarce, îndoi, (în)strâmba” (Pokorny, p. 935), cf. gr. *κρίκος, κίρκος* „cerc, inel”, lat. *circus* „cerc”, *circum* „împrejur, în jurul”, *circā*, v. sl. *sŭ-krŭčiti* „a (se) strânge, a (se) închirci”, rus. *корча* „cârcel, crampă, convulsie”, ceh dial. *krkva* „zbârcitură, creț, încrețitură, cută”. Soluția alternativă ar fi aparținut bazei **kert-, *kerət-, *krāt-* „a întoarce, a răsuci” a aceluiaşi rad. **(s)ker-* (Pokorny, p. 584), cf. lat. *crātis* „împletitură de nuiele, țarc, grătar”, v. ind. **kr̥tsa-* „împletitură”, alb. dial. *kjerthull* „cerc, vârtelniță, depănătoare” etc.

1.4.1. Argumentul cel mai puternic în favoarea etimologiei autohtone a fost dat de acad. Gr. Brâncuş[17]: comparația cu adj. alb. ***krec** (fik krec)* „(despre smochinele albe) cu pielița plesnită din loc în loc” [când încep să se „smochinească”?], identic formal cu rom. *creț* „încrețit”, cuvântul fiind semnalat de Al. Xhuvani în anul 1960, în „Buletinul Universității din Tirana” (BUT, 14, 4, p. 3), cu mențiunea că este un cuvânt î m p r u m u t a t din română. Gr. Brâncuş a inclus încă o dată[18] adj. *creț* printre cuvintele aparținând „probabil” fondului lexical autohton, iar G. Mihăilă

[11] B.P. Hasdeu, CuvB, I, p. 111; cf. ed 1984, p. 150, 494, 528, 546.
[12] Cihac, DEDR, II, p. 82, *ap.* I.I. Russu, ER, p. 298.
[13] În JB, V, 1898, p. 316, idem.
[14] În BalkA, II, p. 472; III, p. 107, idem.
[15] S. Puşcariu, în DR, III, 1923, p. 844.
[16] În CL, VII, 1962, p. 124; Russu, ER, 1981, p. 298–299.
[17] Gr. Brâncuş, în SCL, XXIII, 1972, p. 304.
[18] Gr. Brâncuş, VA, 1983, p. 137. În [2009], Gr. Brâncuş îl omite pe *creț* din lista cuvintelor autohtone.

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

era de părere că ar fi vorba de un element autohton „sigur”, atestat în anul 1330, prin comparaţie cu «alb. f. *krecë* „figue à l’écorce crevée çà et là; épine”»[19].

2. A fost necesar să reluăm în amănunt discuţia din jurul originii adjectivului *creţ*, pentru motivul că principalele direcţii de cercetare etimologică – latină, slavă, autohtonă – nu au dus până acum la rezultate acceptabile.

2.1. Etimologia slavă ar trebui să fie respinsă definitiv, deoarece rădăcinile vechi slave citate la § 1.3. nu ar fi putut avea alt reflex românesc decât variantele ******cârci*, cf. rom. *cârcel* şi ceh. *krčit čelo* „a încreţi fruntea”, cf. ar. ***cârčil'ĭos****/ ncărčil'eat* „buclat, cârlionţat” – Papahagi, DDA, p. 362, 859, ori ******crânt*, cf. *a scrânti* şi pol. *kręcić (się)* „a (se) învârti, a (se) răsuci”, sloven. *krécati* şi srb., cr. *krétati*, cf. Skok, ER, II, p. 191–192. Srb. *krècav* şi bg. *крѣцав* sunt în mod cert împrumuturi din română, cf. Skok, ER, II, 1972, p. 191, s.v. *krešpati*, respectiv BER, III, 1980, p. 3.

2.2. În privinţa limbii albaneze, observăm că familia lexicală a adj. alb. *krec*, citat de Gr. Brâncuş după Al. Xhuvani, este mult mai bogată decât s-ar fi crezut la prima vedere. În *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe [Dicţionarul limbii albaneze contemporane]*, Tirana, 1980, adj. *krec* nu este înregistrat, fiind un cuvânt regional – gheg (din Albania centrală, la Elbasan, cf. Xhuvani, BUT, 14, 4, p. 3), relativ puţin utilizat, din moment ce a fost semnalat abia în anul 1960.

2.2.1. În locul acestuia apare însă (la pag. 880) substantivul fem. ***krécë***, *-a*, pl. *-a*, *-at*. În *Dicţionarul albanez-român* de Renata Topciu, Ana Melonashi şi Luan Topciu (2003), alb. *krécë* este tradus prin: 1. ac (frunză) de conifer. 2. ghimpe; vârful/ acul ghimpelui. 3. os de peşte. 4. ţeapă a spicului. În acest din urmă dicţionar întâlnim şi substantivul fem. *kreçe, -ja*, pl. *-e, -et*: „koka e lakrës – căpăţână de varză”.

Etimologia substantivului alb. *krécë* „ac, ţeapă, ghimpe, os de peşte” nu ne este cunoscută din alte surse, negăsind până acum vreo referinţă în lucrările consultate.

2.2.2. În schimb, după E. Çabej, *Studime etimologjike...*, I, 1982, p. 181 (61), alb. *kreçe* „chou pommé [varză cu căpăţână]” provine, prin elipsă, din *lakën* ***kreçe***, cu acelaşi sens. La pag. 254 (108) se face precizarea că alb. ***krece*** şi ***krejçe*** „varză” sunt considerate cuvinte autohtone în albaneză, fără a se da însă alte detalii.

Iată deci că adjectivul alb. m. ***krec***, f**. *krece***, substantivat, are încă două variante fonetice[20]: ***kreçe*** şi ***krejçe***, alăturate iniţial cuvântului *lakën*, varianta ghegă a alb. (tosc şi literar) *lakër* „varză”. Pentru vorbitorii limbii române, varza „cu căpăţână” este bine cunoscută sub numele generic de *varză creaţă* „plantă cu frunze mari, groase şi ondulate, care se învelesc unele pe altele formând o căpăţână compactă; (reg.) curechi” (*Brassica oleracea var. capitata f. alba*), ori „plantă cu frunze creţe, de culoare verde-gălbuie, care formează o căpăţână afânată; (reg.) chel” (*Brassica oleracea var. sabauda*), cf. DLR, XIII/1, p. 87. În consecinţă, există o concordanţă lexicală perfectă între expresiile alb. *lakën krece* şi rom. *varză creaţă*, cu singura diferenţă că alb. *krec, -e*, nemaifiind folosit şi în alte contexte, şi-a pierdut sensul

[19] G. Mihăilă, *Contribuţii...*, 2010, p. 93, 303. Negăsind cuvântul *krec* în dicţionarele albaneze curente, autorul a confundat adj. *krec, -e c*u subst. *krecë*, atribuindu-i celui din urmă ambele sensuri divergente: „(smochină) crăpată”, respectiv „ghimpe”.

[20] Alături de formele *krece, kreçe, krejçe* ar trebui luată în seamă şi varianta (înv.?) *krecke* „Kopfkohl”, „cavolo cappuccio”, cf. A.M.v. Godin, WADS, I, p. 95; cf. A. Leotti, DA-I, p. 491.

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

inițial, din cauza concurenței cu sinonimele mult mai frecvente alb. *krela-krela*, (reg.) *klerë* şi *kaçurrel* „creț”, specializându-se cu înțelesul de „căpățână” de varză sub influența formelor paronime albaneze: *kreu* „capul”, *krerë* „capete” ale subst. *krye/* (dial.) *krej* „cap” (cf. Leotti, DA-I, p. 499).

2.3. Din punctul de vedere al criteriului s e m a n t i c, înțelesurile divergente ale corespondentelor albaneze ale adj. rom. *creț* creează probleme aproape insolubile. Nu există dovezi că substantivul alb. *krecë* „ac de pin, țeapă, ghimpe, os de peşte” ar avea o origine diferită de cea a adjectivului *krec, -e* (despre smochină) „cu pielița plesnită din loc în loc” (înainte de a fi „încrețită”, „smochinită”?) sau (despre varză) „creață, cu căpățână”. În consecință, avem datoria să explicăm cum este posibil ca acelaşi cuvânt, folosit ca determinant, să aibă înțelesul de a fi „curbat, răsucit, ondulat, buclat, ridat, plisat, plesnit” etc., iar folosit ca substantiv, să devină numele unor obiecte foarte subțiri, foarte drepte şi foarte ascuțite, precum „acele coniferelor”, „țepii spicului” sau „oasele de peşte”. Această polarizare semantică neobişnuită necesită în mod obligatoriu o explicație necontradictorie.

3. Întrucât etimologia lui *creț* nu poate fi rezolvată în contextul prea puțin relevant în cazul nostru al comparației indo-europene, preferăm să utilizăm pentru comparație, în primul rând, datele existente în interiorul familiei limbilor romanice. O analiză dedicată termenilor cu înțelesul „creț”, din domeniul romanic, după câte ştim, nu a mai fost întreprinsă până acum, pentru lămurirea etimologiei cuvântului românesc *creț*.

3.1. Lat. ***crĭspus, -a, -um*** este singurul adjectiv latin moştenit din indo-europeană (bază i.-e. **kreis-p-*, rad. i.-e. **(s)ker-*, Pokorny, p. 935, 938), care semnifică în primul rând calitatea de a fi „încrețit, ondulat” (despre păr) sau „ondulat, cu încrețituri, cu vine” (despre marmură, lemn, frunze etc.), cu exemplele date de G. Guțu (DL-R, p. 284): *crispi cincinni* „zulufi ondulați” (Plautus), *marmor undatim crispum* „marmură cu vine ondulate” (Plinius), *acer non crispum* „arțar care nu are vine” (Plinius), *lactuca crispissimi folii* „lăptuca cu frunza foarte creață” (Columella).

Posteritatea adj. *crĭspus* şi a verbului *crĭspāre* „a încreți, a ondula, a bucla, a văluri etc.” acoperă întreaga arie romanică centrală şi apuseană (cf. REW[3], 2329, 2327a): it. *crespo* „creț, încrețit, cu crețuri”, *crespare*, *increspare* „a încreți”, log. *krispu*, engad. *kraisp*, v. fr. *crespe*, occ., cat. *cresp*, fr. *crêper* „a friza, a încreți, a crepona”, *crêpu* (despre păr) „scurt şi creț”, *crêpelé* „creț”, sp. *crespo* „creț, cârlionțat, ondulat, încrețit”, pg. *crespo* „zbârcit, încrețit, creț”, occ., cat., sp. *crespar*, *encrespar* „a încreți”, pg. *crispar* „a provoca zbârcituri, a încreți” etc. Familiei etimologice a adjectivului lat. *crĭspus, -a, -um* îi aparțin şi substantivele it. *crespa* „zbârcitură, încrețitură, rid; creț, cută; ondulare”, friul. *grespe* „zbârcitură, creț, rid”, sp. *crespa* „chică, plete”, fr. *crêpe* „clătită, gogoaşă, (textile:) crep, material creponat” etc.

Moştenirea lăsată de adj. lat. *crĭspus* limbilor romanice este caracterizată în special prin numărul mare de forme derivate şi contaminate. Cuvântul cel mai apropiat fonetic de rom. *creț* este urmaşul diminutivului lat. *crispulus* „cârlionțat, creț”, care a devenit în urma unei evoluții fonetice normale în limba galiciană: ***crecho*** (cf. DRAG) şi *crencho* „creț” (REW[3], 2328a). Substantivul galician *crecha*,

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

cu varianta *crencha* are sensul de „coadă de păr împletită” (sinonim: galic., sp. *trenza*, pg. *trança*). Sp. *crencha* „despărţitură/şuviţă a părului” este considerat de García de Diego ca un posibil împrumut din galiciană, contaminat cu cat. şi sp. reg. *trena* „împletitură (a părului etc.)” < lat. *trīnis* „câte trei”, în timp ce J. Corrominas preferă, cu rezerve, etimologia lui Cabrera: *crencha* < lat. **crīnicula*, *crīniculus* „(fir de) păr, şuviţă”, diminutivul lui *crīnis* „păr, coadă împletită”, ori postverbal al verbului *crenchar* < lat. **crīnīculare* „a face şuviţe sau cozi din păr”. O altă formă apropiată fonetic de cele iberice poate fi întâlnită în corsicană: *creccia* (*kreča*), variantă fonetică a it. şi cors. *treccia* „coadă de păr împletit”, care în REW[3], 8893 este atribuită contaminării dintre lat. **trichea* „coadă, cosiţă” cu lat. *coma* „coamă”, deşi mult mai probabilă ar putea fi contaminarea dintre lat. **trichea* şi lat. *crīnis*, care au acelaşi sens: „coadă împletită”.

Lat. *crispus* a fost împrumutat şi în albaneză ca adjectiv, ulterior substantivat: *kreshpë* „oaie cu lâna lungă şi aspră, oaie bârsană”. Atât alb. *kreshpë* cât şi verbul derivat alb. *kreshpëroj* „a aspri lâna, a face să i se ridice părul măciucă, a face să se zbârlească părul” şi (refl.) *kreshpërohem* „a se zbârli, a i se face părul măciucă, a se aspri (despre lână)” denotă o restrângere şi o specializare semantică pe care le întâlnim şi la sard. *crispu* „aspru, zbârlit, dur”, trebuind să fie explicate în contextul concurenţei cu adjectivele care au în prezent înţelesul iniţial al lat. *crispus* – „creţ”, în cazul albanezei: *krela-krela* (*klerë*) şi *kaçurrel* „creţ”.

3.2. În limbile romanice din arealul italic şi iberic întâlnim câteva adjective sinonime cu continuatorii romanici ai lat. *crispus*, care îşi au însă originea în subst. lat. ***ericius*** „arici”. În italiană găsim: it. ***riccio*** (adj.) „cârlionţat, creţ, buclat”, (substantivat) „cârlionţ, buclă; capăt îndoit la vioară”, identic cu subst. it. *riccio*, în primul rând „arici” şi apoi, prin analogie, „bârnă groasă cu ţepi (în faţa unui meterez) – înţeles specializat moştenit din latină; coajă ţepoasă (de castană); dinte de răzătoare; ţeapă de lemn”, cf. vb. it. *arricciare* „a încreţi, a cârlionţa, a răsuci, a îndoi; (*arricciare il pelo/ i peli*) a-şi zbârli părul, a i se face părul măciucă”.

Evoluţiile de sens divergente din limba italiană prezintă un mare interes pentru cercetarea noastră. Pe de o parte, de la imaginea ariciului cu ţepii „zbârliţi” s-a ajuns, prin analogie, la înţelesul de „(păr omenesc) zbârlit, ridicat în sus”, iar apoi, la cel de păr „creţ”. Pe de altă parte, de la aceeaşi imagine a ţepilor zbârliţi şi ascuţiti ai ariciului s-a ajuns la numele individualizat al „dintelui de răzătoare” sau la acela al unei „ţepe de lemn”.

În domeniul iberic evoluţiile sunt în mare măsură similare cf. REW[3], 2897: alături de cat. *aritz, [eriçó]*, cat. reg. *oriç*, sp. *erizo* (cu variantele reg. *arizón, erizón*, santand. *orizo*, astur. *oriciu*, galleg. *ourizo*, ap. Corominas, DCELC, II, p. 313, IV, p. 419), pg. *ouriço* „arici, coajă de castană cu ţepi, om ursuz” şi de verbele derivate cat. *erisar, [arrissar]*, sp. *rizar, enrizar* „a încreţi, a ondula etc., (înv.) a (se) zbârli”, pg. *eriçar, ouriçar* „a (se) zbârli, a ciufuli”, găsim adjectivul sp. ***rizo*** „creţ”, încreţit, cârlionţat etc.” şi substantivele sp. *rizo*, pg. *riço* „buclă, cârlionţ, moţ”. Vezi şi fr. *hérisser*, engad. *ričer*, friul. *risá* „a (se) zbârli”.

Etimologia adjectivelor it. *riccio* şi sp. *rizo* „creţ etc.”: din lat. *ērīcius* „arici”, dată de Fr. Diez (EWR[3], 1869, p. 349 [*online*]) şi acceptată de W. Meyer-Lübke

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

(REW[3], 2897), este considerată de J. Corominas (DCELC, IV, p. 36) ca fiind „indudable" – neîndoielnică.

Observăm că în limba română, alături de subst. *arici* există numai verbul derivat (reg.) *a (se) arici*, glosat (în DA, I/1, p. 251) „a se zbârli" (despre păr: *mi s-a aricit părul în cap*) sau „a se strânge, a se ghemui" (despre om: *mă aricesc*) etc.

B.P. Hasdeu (EMR, II, p. 1648) mai semnalează sensul regional colectiv al pluralului neutru ***arice*** „ghimpii sau țepii ariciului": *[Mama-pădurii] avea... părul ca aricele*, o atestare de cea mai mare importanță pentru cercetarea noastră, aşa cum se va vedea mai jos.

3.3. Pentru a ne explica apariția adjectivelor it. *riccio* şi sp. *rizo* „creț", trebuie să ne întoarcem la forma arhaică a cuvântului latin: *(h)ēr, (h)ēris* „arici", din care provine, cu ajutorul sufixului adjectival *-icius*, forma amplificată a acestuia, *ēricius*, cea care, în variantele populare cu *ī* (lung), **ērīcius, -iī* sau **ērīciō, -ōnis*, a fost moştenită de toate limbile romanice, pătrunzând şi în albaneză.

Suntem de părere că sensul a d j e c t i v a l al derivatului *ēricius* „de arici/ ca ariciul" s-ar fi putut păstra n e a t e s t a t, în latina populară, fiind transmis apoi limbilor spaniolă şi italiană cu sensul evoluat de la „(părul) zbârlit, ridicat", la cel de „(păr) creț". În favoarea acestei ipoteze putem invoca prezența în latină a sintagmei *acer crispum* „(lemn de) arțar cu vine, cu ondulații" al cărei echivalent latin popular *acer *ericium* a fost moştenit de it. *acero riccio* „arțar (*Acer platanoides*)", confirmându-se astfel înrudirea dintre omonimele it. *riccio* „arici" şi adj. it. *riccio* „ondulat, creț".

3.4. În aceste condiții, aparenta dispariție t o t a l ă din limba română atât a adjectivului lat. *crispus, -a, -um*, cât şi cea a adjectivului lat. **ēricius -a, -um*, deveniți omonimi în latina târzie, poate părea cel puțin ciudată, la prima vedere. Imaginea de ansamblu a celor expuse până acum poate deveni însă mult mai clară dacă renunțăm la ipoteza facilă sugerată de identitatea fonetică dintre rom. *creț* şi alb. *krec*. În lipsa unor termeni de comparație din alte limbi, nu este totuşi obligatoriu, în principiu, ca ambele cuvinte să aibă o origine traco-dacă.

3.5. De asemenea, lucrurile devin şi mai limpezi dacă acceptăm că subst. alb. *krelë/krela* „cârlionți" şi adj. alb. *krela-krela*, respectiv *klerë* „creț" n u sunt împrumuturi din lat. **cerebellus* „related to the head – în legătură cu capul", cum crede Vl. Orel (AED, p. 195), ci sunt cuvinte a u t o h t o n e în albaneză, prin comparație cu let. *krails* „gebogen, gekrümmt – arcuit, încovoiat" (Pokorny, p. 936), cu v. germ. de s. *kral* „cârlig" (Köbler, AhdW., p. 196) sau v. germ de s., germ. m. de s. *krol* „cârlionțat, creț" şi germ. m. de s. *krol(le)* „cârlionț" (Pokorny, p. 390) etc.

Astfel, este puțin probabil ca în albaneză să fi existat două adjective autohtone sinonime, *krela* şi *krec*. Dacă primul este, aşa cum am arătat, un cuvânt autohton şi are o circulație generală în limbă, cel de al doilea, fiind păstrat doar regional şi numai în câteva contexte izolate, el nu poate fi altceva decât un cuvânt împrumutat.

3.6. Din punctul de vedere al foneticii istorice albaneze, *krec* n u poate fi autohton în limba albaneză, adică moştenit dintr-o bază indo-europeană comună **krek-io-*, ori **kert-(s)-io-*, aparținând rad. i.-e. **ker-*, **(s)ker-*. Dacă ar fi fost un cuvânt moştenit în albaneză, de la o bază i.-e. **krek-i̯o-* am fi avut probabil o formă

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

albaneză **kreq-*, sau de la i.-e. **kert-(s)-i̯o-*, alb. **kres-*[21], dar nu *krec*, deoarece, în mod normal, sunetul *c* [*ts*] final albanez ori este împrumutat din limbile învecinate (cf. *kotec* „coteţ" etc.), ori face parte din suf. *-ec*, de origine sud-slavă (cf. *kodrec* „deluşor", *gardhec* „coşar de porumb" etc.), ori este rezultatul unor evoluţii fonetice interne mai recente. Toate aceste argumente pledează în favoarea ipotezei că alb. *krec* ar trebui să fie un î m p r u m u t mai vechi, probabil din latina dunăreană târzie sau/şi din româna comună.

4. Ajungem astfel la singura soluţie care poate da un răspuns satisfăcător tuturor problemelor de care ne-am lovit până acum. În latina dunăreană, ca şi în cea italică sau iberică, presupunem că au circulat în paralel cele două sinonime cu înţelesul de „creţ": ***crĭspus*** şi ****ērĭcius***.

Printr-o contaminare fonetică puternic motivată semantic s-a ajuns doar în latina dunăreană la forma hibridă, populară, ****crĭcius***, care este şi cea mai acceptabilă din punctul de vedere al foneticii istorice româneşti, întrucât a fost propusă anterior de S. Puşcariu şi de G. Pascu (v. *supra*), fiind luată ca bază de discuţie chiar şi de către I.I. Russu (ER, p. 299).

Fapt cu totul remarcabil, acesta nu ar fi singurul caz în care două adjective latine sinonime s-au suprapus fonetic în latina dunăreană. Sextil Puşcariu a arătat încă din anii 1930 (în DR, VII, p. 105–106) că fenomenul este posibil, demonstrând existenţa etimonului lat. (dun.) **extraliēnus* al adj. *străin*, rezultat al contaminării dintre sinonimele lat. *extrāneus* şi *aliēnus*. Anterior, Petar Skok [1930, p. 259] se gândise tot la o contaminaţie: «Adj. südsl. *странъ* „fremd" + rum. *vecin* > rum. *strein*», care ni se pare însă mult mai puţin probabilă.

Deşi ştim că demonstraţia lui S. Puşcariu nu a convins pe toată lumea – în ciuda faptului că prin lat. **extraliēnus* pot fi explicate toate variantele fonetice ale lui *străin*, fără excepţie, inclusiv băn. înv. *strién*, avem suficiente argumente verificabile pentru a susţine că lat. dun. **crĭcius* este singurul etimon care poate justifica t o a t e evoluţiile s e m a n t i c e atestate în română şi în albaneză, pe baza încrucişării petrecute în latina dunăreană între ***crĭ****(spus)* şi ****(ē)ri****cius*.

4.1. Mai întâi, să reamintim faptul că evoluţiile fonetice de la lat. dun. **crĭcius* la rom. *creţ* sunt normale, *ĭ* scurt latin evoluând la *e* românesc, cf. lat *circus* > rom. *cerc*, lat. lat. *siccus* > rom. *sec* etc., iar secvenţa finală lat. *-cius*, *-cia* sau *-cium*, la rom. *-ţ*, cf. lat. *judicium* > rom. *judeţ*, lat. *nutricium* > rom. *nutreţ* etc.

4.1.1. În albaneză, evoluţia lui *ĭ* scurt latin este similară, cf. lat. *crĭspa* > alb. *kreshpë*, în timp ce prezenţa africatelor [*tʃ*] din alb. *kreçe* şi [*ts*] din alb. *krece* dovedeşte faptul că împrumutul în albaneză al celor două variante a avut loc curând după apariţia africatelor în arealul romanic răsăritean. Din punctul de vedere al evoluţiei lat. [*k*] + [*i*] în hiat şi al palatalizării velarelor în albaneză, acest lucru înseamnă că alb. *iriq* „arici", de exemplu, este un împrumut din lat. **ērīcius*, spre deosebire de alb. *krec*, cu varianta *(*)kreç, kreçe*, care sunt împrumuturi din forma mult mai recentă **creciu-*, din latina dunăreană aflată în faza de tranziţie spre româna comună.

[21] Cf. Eqrem Çabej, *Studime gjuhësore*, III, Prishtinë, 1976, p. 127, 130.

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

4.2. Pentru evoluţia sensurilor, remarcăm că rom. *creţ* nu a moştenit din lat. *crispus* decât sensurile clasice ale acestuia, inovaţiile semantice: „aspru, creponat etc.” nemaifiind preluate de lat. dun. **cricius*, acestea dezvoltându-se mai ales după ce lat. *crispus* şi-a transferat complet înţelesul său de bază fie adjectivului romanic **ericius*, fie ca urmare a concurenţei cu alte adjective sinonime (vezi cazul limbilor sardă şi albaneză).

Relaţiile dintre *arici* (< lat. **ērīcius*) şi *creţ* (< lat. *crĭspus* + **ēricius*) se caracterizează printr-o dezetimologizare timpurie, cauzată pe de o parte de diferenţierea fonetică apărută: substituirea lui *a* iniţial prin *c* şi tratamentul diferit al lat. *ī* (> rom. *i*) faţă de cel al lat. *ĭ* (> rom. *e*), iar pe de altă parte, de împuţinarea familiei româneşti a lat. **ērīcius*, forma sa adjectivală **ēricius* „ca ariciul etc.”, moştenită ca atare în italiană şi în spaniolă, fiind absorbită de hibridul lat. dun. **crĭcius* > rom. *creţ*. Nici măcar derivatul rom. reg. *a (se) arici* (despre păr) nu a dobândit răspândirea pe care o are fr. *(se) hérisser* „a (se) zbârli” < lat. **ericiare*, cf. fr. *hérisson* „arici” < lat. **ericio, -ionis* (DÉHF, p. 369), deoarece acesta a fost puternic concurat de verbul de origine onomatopeică *a (se) zbârli* (v. P. Boerescu, LR, LII, 2003, nr. 1–3, p. 23–24).

4.3. Expresia alb. (gheg.) *lakën krece* nu pune probleme semantice, fiind perfect identică cu echivalentul ei românesc *varză creaţă* sau *cu căpăţână*, chiar dacă prin elipsă, adj. *krece* s-a substantivat, rămânând numai cu înţelesul de „varză” – „chou pommé”, menţionat de E. Çabej (*op. cit.*).

4.3.1. Prezenţa în albaneză a variantei fonetice *kreçe* reprezintă o neaşteptată şi foarte bine-venită confirmare a ipotezei formulate de către acad. Marius Sala cu privire la transformarea velarei surde latine [*k*] + [*i*] + [*o*], [*u*] (accentuate sau nu) în africata rom. com. [*č*]: lat. *brachium* > rom. com. **braču*, lat. *iudicium* > rom. com. **ğudeču*, lat. *incalcĕō* > rom. com. *əncalču*, lat. **ērīcius* > rom. com. *ariču*. Evoluţia ulterioară a africatei surde [*č*] la [*ţ*] a fost condiţionată în limba română de analogia cu formele flexionare care aveau un [*ţ*], de exemplu **braču* > *braţu*, după pluralul **braţə, braţe*; **ğudeču* > *giudeţu*, după **ğudeţə, giudeţe (> judeţ, -e)*; *əncalču* > *əncalţu*, după *əncalţi, əncalţə* etc., în timp ce *arici(u)* şi-a păstrat nealterată forma *ariču* dobândită în româna comună, din cauză că nu a existat o formă flexionară cu [*ţ*] care să declanşeze transformarea analogică a mai vechiului **-ču* în *-ţ*, pluralul lui *arici* fiind tot *arici* (cf. M. Sala, *Contributions à la phonétique historique du roumain*, 1976, p. 119–125).

4.3.2. Absenţa mărturiilor scrise din perioada românei comune a făcut ca această ipoteză să nu poată fi demonstrată până acum prin atestări documentare sigure. Iată însă că evoluţia lat. dun. **crĭcius* la rom. com. **creču* este confirmată de împrumutul timpuriu alb. *(*)kreç, kreçe*, păstrat ca variantă a alb. *krec*, pentru motivul că în albaneză nu au existat aceleaşi condiţionări fonetice care au provocat în limba română evoluţia lui [*č*] din rom. com. **creču* la [*ţ*] din *creţ*.

În albaneză analogia a funcţionat în mod simetric, dinspre formele de singular spre cele de plural: *(*)kreç* a dobândit forma de feminin *(lakën) kreçe*, cu varianta

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

derivată *krejçe*, în timp ce forma relativ mai nouă, alb. (sg. m.) *krec*, are femininul albanez normal *krece*, care nu a fost împrumutat direct din rom. com. (f.) **creță*.

4.3.3. Extraordinară ni se pare împrejurarea că rom. com. **crečˇ(u)* s-a menținut nealterat nu numai în albaneză, ci şi la românii din Serbia, până târziu, la începutul secolului al XIV-lea. În hrisovul din anul 1330, de la mânăstirea din Dečani, Serbia, sunt amintiți românii *Běloš i brat'mu Kreculь – Béloş* şi fratele său *Crețul* (cf. G. Mihăilă, *Contribuții...*, 2010, p. 93). Petar Skok are marele merit că menționează în plus, în *Dicționarul etimologic al limbii croate sau sârbe* (vol. II, p. 191), citând din acelaşi document de la mânăstirea din Dečani, antroponimul *Kreč*, care nu este altceva decât supraviețuirea „pietrificată" în mediul lingvistic slav a formei rom. com. **creču*, care n-ar mai trebui să fie însoțită de asterisc, ea fiind atestată în acelaşi timp şi în acelaşi loc cu forma actuală *creț*.

4.4. Aşa cum am arătat mai sus, adj. alb. *krec* nu a mai păstrat în niciun context înțelesul său inițial împrumutat din latina dunăreană şi din româna comună: „creț", care este exprimat astăzi prin alb. *krela-krela* – reduplicare a unui cuvânt autohton, conform demonstrației noastre (v. supra, § 3.5) – sau prin *kaçurrel*, pare-se un împrumut slav (cf. Orel, AED, p. 163). Evoluția semantică prezentă în contextul alb. *fîk krec* „smochină (coaptă) cu pielița plesnită" este uşor explicabilă printr-o dezvoltare specializată a subsensurilor româneşti ale adj. *creț* (despre piele): „încrețit, ridat, zbârcit". O specializare semantică similară o întâlnim în italiană: *crespa* (s.) „zbârcitură, rid, cută", ori în împrumuturile slovene: *krĭšpa* „Runzel" – „zbârcitură, rid", *krĭšpati* „a se zbârci (despre piele)" sau srb. şi cr. *krȅšpati* „idem" (cf. Skok, ER, p. 191).

4.5. Cea mai interesantă mărturie şi în acelaşi timp cea mai prețioasă dovadă a contaminării şi contopirii adjectivelor latine *crĭspus* şi **ēricius* ne este oferită de substantivul alb. *krecë* „ac de pin, țeapă a spicului, os de peşte, ghimpe".

Alb. *krecë* este împrumutat în mod cert dintr-o formă regională, sudică, a latinei dunărene, aflată în contact cu protoalbaneza: **crĭcia*, un plural neutru substantivat al adj. **crĭcius, -ium*, care a preluat integral şi exclusiv sensurile componentei contaminate: **ēricius, -ium* „de arici, ca ariciul".

Ca formă de plural ulterior singularizat, lat. dun. **crĭcia* a dobândit prin substantivare un înțeles mai general: „obiecte din natură similare ghimpilor (subțiri, lungi şi ascuțiți) ai ariciului", acest sens, împreună cu specializările ulterioare, fiind transmis împrumutului alb. *krecë* „ac de pin, țeapă a spicului, os de peşte, ghimpe".

În acest fel, forma contaminată de plural neutru lat. dun. **crĭcia* (> alb. sg. *krecë*, dar nepăstrată în dialectele româneşti sud-dunărene) se dovedeşte a fi echivalentul perfect al variantei nord-dunărene de adjectiv pl. neutru lat. dun. **ērīcia*, din care provine, neîndoielnic, substantivul neutru regional (pl.) *arice* „ghimpii ariciului", semnalat de B.P. Hasdeu (EMR, II, p. 1648), cf. şi it. *riccio* „țeapă etc.".

4.6. La sfârşitul demonstrației noastre putem încerca să schițăm o cronologie relativă a împrumuturilor albaneze din lat. pop. **ērīcius* şi lat. dun. **crĭcius,*

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

**crĭcia*. Primul împrumutat a fost *iriq* „arici", probabil în sec. III–V d. Hr (din cauza păstrării lui *i* inițial neaccentuat[22]). Următoarele împrumuturi au fost adj. *(*)kreç, kreçe* și subst. *krecë*, al căror fonetism corespunde momentului apariției africatelor surde românești, în perioada de tranziție de la latina dunăreană la româna comună (probabil sec. VI–VII), în timp ce formele mai rar folosite *krec, krece* par să fi apărut la o dată ulterioară, sunetul [*ts*] putându-se datora fie unei influențe sporadice a românei comune asupra unora dintre graiurile albaneze, fie împrumutului unui mai vechi intermediar sârbesc **krec*, fără sufixul *-av*, cf. antrop. *Kréco*, atestat într-un sat din Bosnia[23], fie unei evoluții fonetice interne a limbii albaneze, de natură analogică.

5. Rezumăm etimologiile discutate în acest articol, după cum urmează:

rom. ***arici*** < lat. pop. ****ērīcius*** (lat. cl. ***ērĭcius***, cf. REW[3], 2897);
rom. ***arice*** (reg., pl. n.) „ghimpii ariciului" < (adj.) lat. dun. ****ērīcium*** „de arici";
rom. ***creț*** < lat. dun. ****crĭcius*** < lat. ***crĭspus*** + (adj.) ****ēricius*** (> it. ***riccio***, sp. ***rizo***);
alb. ***kreçe, krec*** < lat. dun.→rom. com. ****creciu*** < lat. dun. ****crĭcius***, cf. rom. ***creț***;
alb. ***krecë*** < lat. dun. → rom. com. ****crĭcia***/****creța*** < lat. balc. ****crĭcium*** = lat. dun. ****ērīcium***, cf. rom. (reg.) ***arice***.
alb. ***krela-krela*** „creț", ***krelë***/ ***krela*** „cârlionți" – cuv. **autohtone**, cf. let. ***krails*** „arcuit, încovoiat", cf. v. gm. s. ***krol*** „cârlionțat, creț", v. gm. s. ***kral*** „cârlig" etc.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

ArR = Archivum Romanicum. Nuova rivista di Filologia romanza, dir. Giulio Bertoni; Geneva, 1917–.
BalkA = Balkan-Archiv, herausg. Gustav Weigand, Leipzig, II (1926), III (1927).
BER I = Bălgarska Akademia na Naukite, Institut za Bălgarski Ezik. Vl. Gheorghiev, I. Duridanov *et al.*, *Bălgarski etimologičen rečnik*, I (A–3), Sofia, 1971.
Brâncuș, VA = Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române,* Bucureşti, Editura Ştiințifică și Enciclopedică, 1983.
Brâncuș, 2009 = Grigore Brâncuș *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române*, Bucureşti, Editura Dacica, 2009.
Çabej, SE, I = Eqrem Çabej, *Studime etimologjike në fushë të shqipes*, I. *Hyrje*. Tiranë, Akademia e Shkencave, Instituti i Gjuhësisë, 1982.
Chambers, DE = Robert K. Barnhart, Editor, *Chambers Dictionary of Etymology*, [Edimburgh – New York], Chambers, [2004].
Cihac, DEDR = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, I, II, Francfort s/M – Berlin – Bucureşti, 1870, 1879.
Ciorănescu, DER = Al. Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Saeculum I.O., 2001.

[22] Cf. E. Çabej, SF, 1968, 3, p. 90, *ap.* Cătălina Vătășescu, *Vocabularul de origine latină din limba albaneză în comparație cu româna*, 1997, p. 207.

[23] Petar Skok, *Zum Balkanlatein* III. *Lautliches*, în „Zeitschrift für rom. Philologie", 50, 1930, p. 503.

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

Corominas, DCELC = J. Corominas, *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, I–IV, Berna, Editorial Franke [1954].
DA = Academia Română, *Dicţionarul limbii române* (A – De, F – Lojniţă), Bucureşti, Socec şi Sfetea, (1907)–1913–1949.
DÉHF = J. Dubois, H. Mitterand, A. Dauzat, *Dictionnaire étymologique et historique du français*, Paris, Larousse [1994].
Diez, EWR = Friedrich Diez, *Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen*, I, II, (1852), Dritte verbesserte und vermehrte Ausgabe, Bonn, Bei Adolph Marcus, 1869.
DIt–R = Al. Balaci (coord.) *et al*., *Dicţionar italian-român*, Bucureşti, ed. 100+1 Gramar, 1996.
DR = Dacoromania, Buletinul «Muzeului limbii române», condus de S. Puşcariu, Cluj, 1920–1948.
DRAG = *Dicionario da Real Academia Galega*, Fundación Barrié, *online*.
DSp–R = Alexandru Calciu, Zaira Samharadze, *Dicţionar spaniol-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1992.
Giuglea, CRR = G. Giuglea, *Cuvinte româneşti şi romanice*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
Godin, WADS = Marie Amelie Freiin von Godin, *Wörtebuch der albanesischen und deutschen Sprache*, I, *Albanesisch-Deutsch*, Leipzig, Otto Harassowitz, 1930.
GS = Grai şi suflet. Revista „Institutului de filologie şi folklor", publicată de Ovid Densusianu, Bucureşti, Atelierele Socec & Co. SA. Vol. II, fasc. 2, 1926. Vol. III, fasc. 1, 1927.
Guţu, DL-R = G. Guţu, *Dicţionar latin-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
Hasdeu, CuvB = *Cuvente den bătrâni. Limba română vorbită între 1550–1600. Studiu paleografico-linguistic* de Bogdan Petriceicu Hasdeu. *Cu observaţiuni filologice* de Hugo Schuchardt... 1878. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de G. Mihăilă. I–III, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1983.
Hasdeu, EMR = B. P. Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae*. *Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*, I–IV, Bucureşti, Editura Socec, 1887–1893.
IEW = Vezi: Pokorny.
ILR I = Academia R.S. România, *Istoria limbii române*, vol. I. *Limba latină*, Bucureşti, Editura Academiei, 1965.
JB = Jahresbericht des Instituts für die rumänische Sprache (rumänisches Seminar) zu Leipzig, herausg. Gustav Weigand, I (1894) – XXIX (1921).
Köbler, AhdW = Gerhard Köbler, *Althochdeutsches Wörterbuch.* (4 Auflage) 1993 © Gerhard Köbler: http://www.koeblergerhard.de/germanistischewoerterbuecher/althoch deutscheswoerterbuch/ahdZ.pdf.
LEI = Akademie der Wissenschaften und der Literatur – Mainz. *Lessico etimologico italiano.* Edito per incarico della Comissione per la Filologia Romanza da Max Pfister. Wiesbaden, Dr. Ludwig Reichert Verlag, Band I, 1979–1984.
LL = Langue et littérature. Bulletin de la Section Littéraire, Académie Roumaine, Bucureşti, II, 1943.
Leotti, DA-I = Angelo Leotti, *Dizionario albanese-italiano*, Roma, 1937.
Lett.-DW = K. Mühlenbach, J. Endzelin, *Lettisch-deutsches Wörterbuch*. I–IV, Rigā, 1923–1932.
LM = A. T. Laurianu, J. C. Massimu, *Dictionariulu limbei romane*. Dupo insarcinarea data de Societatea Academica Romana, elaboratu ca proiectu de..., Bucuresci, Noua Typographia a Laboratoriloru Romani, 1871. Tomu II, I–Z, Collaboratori Josefu Hodosiu si G. Baritiu, 1876.

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)

Mihăilă, 2010 = G. Mihăilă, *Contribuţii la studiul cuvintelor de origine autohtonă în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.
Orel, AED = Vl. Orel, *Albanian Etymological Dictionary*, Bril, Leiden – Boston – Köln, 1998.
Papahagi, DDA = Tache Papahagi, *Dicţionarul dialectului aromân*, *general şi etimologic*. Ediția a doua, augmentată. [Bucureşti], Editura Academiei, 1974.
Pokorny (IEW) = Julius Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Band I. Bern und München, Francke Verlag, 1959.
REW^3 = W. Meyer-Lübke, *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*. 3. vollständig neu bearbeitete Auflage. Heidelberg, 1935. (7., unveränderte Auflage, Universitäts Verlag Winter, 2009.)
Russu, ER = I.I. Russu, *Etnogeneza românilor*. *Fondul autohton traco-dacic şi componenta latino-romanică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.
Sala, *Contributions* = Marius Sala, *Contributions à la phonétique historique du roumain*, Paris, Éditions Klinksieck, 1976.
Scriban, DLR = August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti*, Inst. de Arte Grafice „Presa bună", Iaşi, 1939.
SDEM = N. Raevschi, M. Gabinschi (redactori), *Scurt dicţionar etimologic al limbii moldoveneşti*, Chişinău, 1978.
Skok, 1930 = Petar Skok, *Gibt es altgermanische Bestandteile in Rumänischen?*, în „Zeitschrift für romanische Philologie", 50, 1930.
Skok, ER = Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, Zagreb, 1971–1973.
Tiktin, DRG = H. Tiktin, *Dicţionar român-german*, Bucureşti, Imprimeria Statului, (1895) – 1903–1925.
VR = Viaţa românească. Revistă literară şi ştiinţifică, Iaşi, 1906–1916, 1920–1940, 1944–.

Rom. *CREŢ* and Alb. *KREC, KREÇE, KRECË* – A NEW ETYMOLOGICAL SOLUTION

(Abstract)

The Romanian adj. *creţ* is inherited form the Eastern VLat. lexical hybrid **crĭcius*, issued from the contamination between Lat. *crĭ(spus)* and its synonym VLat. (adj.) **(ē)ricius* "curly, crimp, crisp", cf. It. *riccio*, Sp. *rizo* idem. Alb. *(lakën) kreçe*, *krece* "headed cabbage, savoy (cabbage with crisp leaves)", *(fik) krec* "wrinkled (fig)" are borrowed from Vlat. **crĭcius*/Old Common Rom. **creciu*. Alb. *krecë* "needle (leaf), spine, thorn, fishbone" is borrowed from Vlat. (pl.) **crĭcia*/Old Common Rom. **creţə*, etymologically/ semantically related to VLat. (adj.) **ēricium* "of the hedgehog" → "spine, quill etc.". Alb. (pl.) *krelë/ krela* "curl", *krela-krela* "curly" are autochtonous words, compared with Lett. *krails* "bowed, bent, wrinkled", OHG *krol* "curly", OHG. *kral* "hook", ME *crolle, crul* "curl" etc.

Cuvinte-cheie: rom. *creţ*, lat. *crispus, -a, -um*, lat. pop. **ericius,- ia, -ium*, it. *riccio*, sp. *rizo*, lat. dun. **cricius, -ia,- ium*, comparaţie romanică, transfer semantic, atracţie sinonimică, contaminare lexicală, hibrid lexical, împrumuturi romanice în albaneză, alb. *kreçe, krec, krecë*.

Keywords: Rom. *creţ*, Lat. *crispus, -a, -um*, VLat. **ericius,- ia, -ium*, it. *riccio*, sp. *rizo*, V Lat. **cricius, -ia,- ium*, Romanic comparison, semantic transfer, synonymic attraction, lexical contamination, lexical hybrid, Romance loanwords in Albanian, Alb. *kreçe, krec, krecë*.

Bucureşti, Şoseaua Iancului nr. 10, apart. 40.
pczboerescu@yahoo.com

BDD-A20031 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:17 UTC)